

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi

LLO.410.017.04.2016
P/16/025

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/025 – Cyfryzacja szkół
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Marek Kubis – doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/73/2016 z dnia 15 września 2016 r. Dariusz Nowak – doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/104/2016 z dnia 29 listopada 2016 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 1, 121)</p>
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa w Teklinowie, 98 – 400 Wieruszów, zwana dalej „Szkoła”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Jakubowska – Dyrektor Szkoły. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 2)</p>

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności

Prowadząc działalność edukacyjną, w Szkole wykorzystywano technologie informacyjno-komunikacyjne (dalej: TIK). Placówka została prawidłowo przygotowana organizacyjnie do stosowania tych technologii. W pracowni komputerowej zapewniono odpowiednią liczbę stanowisk do samodzielnej pracy ucznia przy komputerze, a także ustalono właściwą liczebność grup zajęciowych. Wyposażenie placówki w sprzęt i oprogramowanie umożliwiała stosowanie TIK również w nauczaniu przedmiotów nieinformatycznych. Uczniom zapewniono bezpieczny dostęp do Internetu, tj. chroniący przed treściami mogącymi szkodzić ich prawidłowemu rozwojowi.

W procesie nauczania nauczyciele nie stosowali podręczników elektronicznych, ale wykorzystywali materiały uzupełniające dostępne w Internecie i na płytach CD. Realizacja – w okresie II półrocza roku szkolnego 2015/2016 – godzin lekcyjnych z zastosowaniem TIK na poziomie (przeciętnie tygodniowo) 7,1 godzin, znacznie przekraczała minimum, wyznaczone dla Szkoły w Programie „Cyfrowa Szkoła” (3 godziny).

Szkoła posiadała własną stronę internetową, zawierającą aktualne informacje dla rodziców i uczniów w zakresie organizacji nauczania i bieżącej działalności placówki. Wprowadziła również, obok dziennika tradycyjnego, oprogramowanie „e-szkoła wirtualny dziennik”, zapewniając rodzicom bezpłatny dostęp do podstawowych informacji o uczniach (oceny, obecności, tematy zajęć), a także umożliwiając wzajemną komunikację. Umowa zawarta w zakresie prowadzenia e-dziennika nie zabezpieczała jednak wszystkich istotnych interesów placówki.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przygotowanie Szkoły do stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu.

Opis stanu faktycznego

W latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 do Szkoły uczęszczało odpowiednio 56 i 50 uczniów. W każdym roku zorganizowano łącznie po 6 oddziałów (po jednym dla każdej klasy I-VI). Liczba uczniów w klasach wyniosła w poszczególnych latach

odpowiednio: 12 i 9 w kl. I, 14 i 5 w kl. II, 4 i 14 w kl. III, 9 i 4 w kl. IV, 9 i 9 w kl. V oraz 8 i 9 w kl. VI.

Ponadto w Szkole realizowane było wychowanie przedszkolne (do dwóch oddziałów przedszkolnych uczęszczało w kolejnych latach odpowiednio: 14 i 12 oraz 16 i 11 dzieci).

(dowód: akta kontroli str. 3-6)

Placówka uczestniczyła w realizowanym w roku szkolnym 2012/2013 „Rządowym programie rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych – „Cyfrowa szkoła”.

(dowód: akta kontroli str. 78-84)

Szkoła mieści się w budynku jednopiętrowym, w którym znajduje się 6 sal lekcyjnych dla uczniów (po trzy dla I i II etapu edukacyjnego) oraz 2 pomieszczenia dla oddziałów przedszkolnych. Sale uczniowskie obejmowały:

- pracownię komputerową (sala nr 14), przeznaczoną do prowadzenia zajęć komputerowych oraz z języka polskiego i angielskiego, wyposażoną w 12 komputerów przenośnych (laptopów „HP”) przeznaczonych dla uczniów oraz 2 komputery przenośne (laptop „Dell”) przeznaczone dla nauczycieli, ale udostępniane – w miarę potrzeb – również uczniom; łącznie zapewniono uczniom 14 stanowisk komputerowych, wszystkie z bezprzewodowym dostępem do Internetu; w pracowni znajdował się także telewizor (z możliwością podłączenia go do komputera) oraz szafka do przechowywania laptopów z gniazdami umożliwiającymi ładowanie baterii; w razie potrzeby użycia na zajęciach tablicy interaktywnej z rzutnikiem, ww. zajęcia realizowane były w sali nr 13;
- pracownię do zajęć z historii (nr 22), wyposażoną w mapy i płyty „CD” oraz – w razie potrzeby – w laptop nauczycielski znajdujący się w sali nr 14;
- pracownię matematyczno-przyrodniczą (nr 13), w której do prowadzenia zajęć dydaktycznych wykorzystywano tablicę interaktywną, projektor multimedialny, wizualizer oraz komputer nauczycielski (laptop „Dell”); sala przeznaczona była również do prowadzenia zajęć z muzyki, plastyki, techniki i religii,
- trzy sale (nr: 6, 7 i 11) przeznaczone dla klas I-III, wyposażone w pomoce dydaktyczne do nauczania wczesnoszkolnego, ale niewyposażone w sprzęt multimedialny; uczniom zapewniono jednak możliwość korzystania z dostępnych w Szkole komputerów przenośnych oraz z sali nr 13;

Ponadto w Szkole znajdowały się:

- biblioteka (sala nr 15), wyposażona w 6 komputerów stacjonarnych z dostępem do Internetu (w tym 4 przeznaczone dla uczniów oraz jeden – dla nauczycieli, a także jeden sprawny technicznie, ale niepodłączony – z uwagi na przestarzałe oprogramowanie); projektor multimedialny z ekranem projekcyjnym, urządzenie wielofunkcyjne do kserowania i skanowania materiałów pomocniczych, programy edukacyjne na płytach „CD” wykorzystywane przez nauczycieli do wszystkich zajęć lekcyjnych, świetlicowych i logopedycznych;
- gabinet Dyrektora (nr 12), wyposażony m.in. w: komputer stacjonarny (ASUS) i 2 laptopy („Dell” i „Sony Vaio”) z możliwością korzystania z Internetu, urządzenie wielofunkcyjne oraz drukarkę.

Ogółem Szkoła wyposażona była w 23 sprawne komputery z bezprzewodowym dostępem do Internetu, w tym 16 przeznaczonych dla uczniów i 7 dla nauczycieli.

Dane o wyposażeniu Szkoły w sprzęt komputerowy, ujęte w lokalnej bazie nowego systemu informacji oświatowej (SIO), były zgodne z wynikami oględzin oraz z ewidencją księgową środków trwałych.

Wskaźnik liczby uczniów przypadających na jeden komputer z dostępem do Internetu wynosił dla Szkoły 3,1¹.

(dowód: akta kontroli str. 23-37)

Zajęcia komputerowe dla wszystkich oddziałów szkolnych prowadzone były w pracowni komputerowej. W placówce zachowano dopuszczalną dla klas IV-VI liczebność grup zajęciowych, określoną w § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych² – uczniom zapewniono 14 stanowisk komputerowych, przy maksymalnej liczebności tych oddziałów wynoszącej 9 osób. W odniesieniu do uczniów I etapu edukacyjnego, Szkoła zrealizowała standardy określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego³, umożliwiając im korzystanie w pracowni komputerowej z osobnego komputera z dostępem do Internetu.

(dowód: akta kontroli str. 5-27)

W Szkole nie posiadano innych mobilnych zestawów sprzętu komputerowego. Oprócz komputerów przenośnych i stacjonarnych, stosowanie technologii cyfrowej umożliwiał sprzęt w postaci: tablicy interaktywnej, ekranu projekcyjnego, wizualizera, dwóch projektorów multimedialnych oraz telewizora. Ponadto na terenie całej placówki zapewniono dostęp do bezprzewodowego Internetu. Według wyjaśnień Dyrektora, posiadany sprzęt zaspokaja potrzeby Szkoły w zakresie stosowania TIK.

(dowód: akta kontroli str. 23-32, 54).

W Szkole nauczano przedmiotów, w stosunku do których, w rozporządzeniu w sprawie podstawy programowej, zawarto zalecenia posiadania odpowiedniego wyposażenia informatycznego lub stosowania TIK, tj.:

- w edukacji wczesnoszkolnej – I etap edukacyjny (klasy I-III) – zajęcia komputerowe,
- w II etapie edukacyjnym (klasy IV-VI) – zajęcia komputerowe, muzyka, język angielski, przyroda.

Ogłędziny wykazały, że zalecenia MEN w tym zakresie były w Szkole realizowane. Wprawdzie sale edukacji wczesnoszkolnej nie zostały wyposażone w sprzęt multimedialny, jednak uczniowie i nauczyciele mieli możliwość korzystania ze sprzętu mobilnego oraz z pomieszczeń posiadających takie wyposażenie.

(dowód: akta kontroli str. 23-27)

Szkoła posiadała nw. licencje na oprogramowanie edukacyjne:

- zainstalowane na komputerach zlokalizowanych w bibliotece (na czterech stanowiskach) programy: Atlas Świata w dziale przyroda, Encyklopedia Powszechna PWN wykorzystywane w edukacji wczesnoszkolnej, przyrodzie i na lekcjach muzyki, Słownik PWN (dla edukacji wczesnoszkolnej), podręcznik Przyrodę witaj, Matematyka 2001, klasy 4, 5, 6, EuroPlus angielski dla nastolatków, Matematyk – multimedialny nauczyciel matematyki,
- programy dostępne na płytach CD, niewymagające instalowania na komputerze, przeznaczone do zajęć z języka polskiego, angielskiego, przyrody i matematyki (po jednej licencji),
- dostępną na płytach CD multimedialną historię Polski (licencja obejmuje 31 stanowisk), niewymagającą instalowania na komputerze.

W Szkole zapewniono dostęp do stron internetowych z oprogramowaniem służącym wspieraniu nauczania przedmiotów: edukacja wczesnoszkolna, przyroda, muzyka, język angielski i innych.

¹16 komputerów dostępnych dla 50 uczniów (według stanu na dzień 30 września 2016 r.).

²Dz. U. z 2012 r. poz. 204 ze zm.

³W załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r., poz. 977 ze zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie podstawy programowej”.

Próby uruchomienia programów potwierdziły prawidłowe ich działanie na komputerach uczniów i nauczycieli, m.in. w bibliotece szkolnej oraz pracowni matematyczno-przyrodniczej.

(dowód: akta kontroli str. 44-52, 122-123)

Przeprowadzone oględziny wybranej grupy 5 komputerów przenośnych wykazały, że po podłączeniu ich do innych urządzeń (tablica interaktywna, wizualizer, projektor i telewizor), wszystkie współdziałały poprawnie.

(dowód: akta kontroli str. 67)

Szkoła nie posiadała umowy zapewniającej stały serwis sprzętu komputerowego i współpracujących urządzeń. Nauczyciele przedmiotów nieinformatycznych, w przypadku problemów technicznych z obsługą tego sprzętu, korzystali z pomocy koleżeńskiej nauczyciela przedmiotu zajęcia komputerowe.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że większość nauczycieli wykazuje się umiejętnościami w zakresie obsługi sprzętu informatycznego. W razie problemów technicznych, placówka może korzystać z pomocy informatyka z Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

(dowód: akta kontroli str. 53-55)

Wszystkie komputery przenośne dla uczniów (12 szt.) oraz 4 laptopy dla nauczycieli zakupione zostały w 2012 r. Komputery stacjonarne (7 szt.) oraz jeden laptop przeznaczony dla nauczycieli pozyskane zostały przed 2012 r. i nie były poddawane późniejszej modernizacji. Pozostały sprzęt zakupiono w roku: 2005 (telewizor), 2008 (projektor, ekran projekcyjny), 2012 (projektor, wizualizer, tablica interaktywna) i 2013 (telewizor).

(dowód: akta kontroli str. 28-32, 68-69)

W zamian za udostępnienie firmie „WSK 2 – Marcin Sz.” w Wieruszowie części dachowej budynku Szkoły na potrzeby zainstalowania urządzeń nadawczo-odbiorczych wraz z oprzyrządowaniem niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania Internetu, placówka uzyskała prawo bezpłatnego dostępu do sieci internetowej WIFI 8 MB (prędkością transmisji danych do 8192/2048kbit/s). Zastosowana technologia pozwalała na bezprzewodowy zasięg Internetu we wszystkich salach lekcyjnych, bibliotece i gabinecie Dyrektora.

Szkolna bezprzewodowa sieć internetowa zabezpieczona została przed publicznym dostępem (hasłem – kluczem administratora za pomocą licencji „Bezpieczna szkoła 100PC”).

(dowód: akta kontroli str. 85-93, 122-123)

Na podstawie oględzin ustalono (zbadano – poprzez uruchomienie komputerów i próby nawiązania łączności ze stronami internetowymi), że we wszystkich pomieszczeniach szkolnych wyposażonych w komputery dla uczniów lub komputer dla nauczyciela zapewniono możliwość połączenia tych urządzeń z Internetem.

W Szkole nie rejestrowano i nie dokumentowano przypadków zawieszenia się Internetu oraz ewentualnych działań podejmowanych celem usunięcia problemów w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 122-123, 125-127)

Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły, awarie bądź przerwy w dostępie do Internetu występują rzadko, a wszelkie usterki eliminowane są – po uprzednim telefonicznym zgłoszeniu – przez firmę dostarczającą Internet.

(dowód: akta kontroli str. 53-55)

W roku szkolnym 2016/2017 w Szkole zatrudnionych było 10 nauczycieli⁴. Jeden z nich – uczy przedmiotu zajęcia komputerowe (oraz historii w klasach IV-VI) – posiadał ukończone studia podyplomowe w zakresie Informatyka i Technika

⁴Ponadto w Szkole zatrudniano jednego nauczyciela edukacji przedszkolnej.

oraz ośmiogodzinne warsztaty „Zabawy z komputerem. Dyplomy, krzyżówki i puzzle” (2015 r.). Pozostali nauczyciele nie posiadali wykształcenia na kierunkach informatycznych i studiów podyplomowych z zakresu stosowania TIK. Wszyscy natomiast ukończyli 72-godzinne szkolenie z wykorzystania technologii informacyjnej w nauczaniu różnych przedmiotów w 2006 r.

Wszystkie szkolenia, warsztaty i kursy ukończone zostały przez nauczycieli przed 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 96-100)

Nauczyciele posiadali dostęp do Internetu z prywatnych urządzeń końcowych (komputery przenośne, tablety, smartfony itp.). Natomiast zgodnie ze statutem Szkoły, uczniowie na jej terenie posiadali bezwzględny zakaz używania telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych. Ponadto, nie posiadali hasła dostępowego do sieci. Uczniowie posiadali dostęp do Internetu jedynie na zajęciach lekcyjnych oraz pozalekcyjnych pod stałym nadzorem nauczyciela. Próba połączenia się z siecią Szkoły dokonana ze służbowego telefonu dała wynik negatywny, co świadczy o skuteczności przyjętych rozwiązań (zabezpieczenie protokołem WAP oraz hasłem).

(dowód: akta kontroli str. 122-123)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Szkoła dysponowała odpowiednimi warunkami do stosowania TIK w nauczaniu. W pracowni komputerowej zagwarantowano wystarczającą liczbę stanowisk do samodzielnej pracy ucznia, a także zachowano dopuszczalną liczebność grup zajęciowych. Placówka wyposażona była również w sprzęt i oprogramowanie umożliwiające stosowanie TIK w nauczaniu przedmiotów nieinformatycznych.

2. Stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie nauczania.

Opis stanu
faktycznego

W zestawie podręczników ustalonym przez Dyrektora na lata szkolne 2015/2016 i 2016/2017 nie zostały ujęte podręczniki oraz materiały ćwiczeniowe w wersji elektronicznej. Nauczyciele korzystali jednak z multimedialnych pomocy dydaktycznych udostępnionych na portalach wydawnictw oraz dołączonych do podręczników tradycyjnych w formie płyt CD. Były to materiały wspomagające w stosunku do zagadnień ujętych w podstawowym podręczniku nauki danego przedmiotu, przyjętym do stosowania.

(dowód: akta kontroli str. 39-43, 54-63, 72-77)

W II półroczu 2015/2016 na wszystkich lekcjach z przedmiotów nieinformatycznych prowadzonych w klasach IV-VI wykorzystywano elektroniczne zasoby edukacyjne. W okresie tym zrealizowano 837 godzin nauki z przedmiotów nieinformatycznych, w tym: 107 (12,8%) z wykorzystaniem TIK przez uczniów i 202 (24,1%) – przez nauczycieli.

Udział lekcji z poszczególnych przedmiotów z pracą wszystkich uczniów w oparciu o cyfrowe zasoby edukacyjne wynosił: dla plastyki 13,6%, dla języka angielskiego 18,6%, dla historii 12,3%, dla zajęć technicznych 40%, dla języka polskiego 12,4%, dla matematyki 5,7%, dla przyrody 21,4%, dla muzyki i religii – 0%.

Udział lekcji ze wsparciem działań nauczyciela cyfrowymi zasobami edukacyjnymi wynosił dla: muzyki 30%, zajęć technicznych i plastyki 0%, języka angielskiego 43,4%, historii 7%, języka polskiego 8,5%, matematyki 7,6%, przyrody 42,7% oraz religii – 79,5%.

(dowód: akta kontroli str. 64-66)

W powyższym okresie zrealizowano 309 godzin nauki z wykorzystaniem TIK (tj. 36,9%).

Udział poszczególnych źródeł pochodzenia cyfrowych materiałów edukacyjnych, z których korzystano podczas nauczania wynosił:

- 10% dla platformy edukacyjnej www.e-podreczniki.pl,
- 8,1% dla portalu wiedzy dla nauczycieli www.scholaris.pl,
- 27,8% dla cyfrowych zasobów edukacyjnych dołączonych do podręcznika (nieelektronicznego),
- 42,4% dla innych zasobów edukacyjnych dostępnych w Internecie,
- 11,7% dla cyfrowych materiałów własnych nauczyciela.

Najwyższa Izba Kontroli porównała stopień realizacji w Szkole zajęć edukacyjnych z zastosowaniem TIK w II semestrze roku szkolnego 2015/2016 do założeń przyjętych w programie „Cyfrowa szkoła”. W odniesieniu do wskaźników tego programu, Szkoła kwalifikowała się do kategorii szkół małych, dla których zakładano realizację zajęć z użyciem TIK w klasach IV-VI szkoły podstawowej w średnim wymiarze 3 godzin tygodniowo. W II semestrze roku szkolnego 2015/2016 w klasach IV-VI w Szkole realizowano przeciętnie tygodniowo 7,1 godzin lekcyjnych z zastosowaniem TIK w pracy indywidualnej lub zespołowej uczniów na przedmiotach innych niż „zajęcia komputerowe”. Wynika z tego, że poziom stosowania TIK przez Szkołę w nauczaniu w roku szkolnym 2015/2016 znacznie przewyższał poziom wymagany dla tego typu szkół w programie „Cyfrowa szkoła”.

(dowód: akta kontroli str. 38, 64-66)

W celu zabezpieczenia uczniów przed szkodliwymi treściami podczas korzystania z urządzeń z dostępem do Internetu, placówka zakupiła program CENZOR (z licencją na 14 laptopów i 4 komputery stacjonarne), który nie pozwala otworzyć stron zawierających treści mogące stanowić zagrożenie prawidłowego rozwoju uczniów. Blokada może zostać wyłączona tylko przez uprawnioną osobę.

W statucie Szkoły przyjęto zapis zabraniający korzystania przez uczniów z własnych urządzeń multimedialnych. Placówka nie wprowadziła podręczników elektronicznych, dlatego nie ma konieczności, by uczniowie korzystali z wymienionych urządzeń. Jednocześnie Szkoła zapewnia komputery dla każdego ucznia w klasie.

Wszystkie komputery i serwery w Szkole chronione były legalnym programem antywirusowym, posiadającym moduł kontroli rodzicielskiej, którego celem jest nadzór nad dostępem dzieci i młodzieży do Internetu.

(dowód: akta kontroli str. 90-95)

Przeprowadzone oględziny potwierdziły, że:

- na dostępnych dla uczniów komputerach z łączem Internetowym zostało zainstalowane wymagane oprogramowanie zabezpieczające przed dostępem do treści mogących stanowić zagrożenie prawidłowego rozwoju uczniów;
- z komputerów uczniowskich podłączonych do Internetu nie było możliwości dostępu do stron mogących zawierać treści szkodliwe;
- komputery uczniowskie z dostępem do Internetu posiadały aktualne bazy wirusów, a zastosowany program był wyposażony w funkcję automatycznej aktualizacji bazy wirusów.

(dowód: akta kontroli str. 23-24 i 90-93)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

W Szkole – poza nauczaniem zajęć komputerowych – stosowano technologie cyfrowe także w nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących. W placówce nie dokonano wyboru podręczników elektronicznych, jako podstawowych do nauki.

Stosowanie TIK odbywało się na podstawie materiałów uzupełniających z wykorzystaniem treści dostępnych w Internecie i na płytach CD załączonych do podręczników nieelektronicznych. Szkolna sieć internetowa została właściwie zabezpieczona przed dostępem uczniów do treści mogących szkodzić ich prawidłowemu rozwojowi.

3. Stosowanie TIK w kontaktach Szkoły z uczniami i rodzicami.

Na podstawie umowy zawartej w dniu 8 kwietnia 2016 r., Szkoła przyjęła w nieodpłatne użyczenie (równoznaczne z udzieleniem licencji) – od Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie (WSliZ) – oprogramowanie „e-szkola wirtualny dziennik”. Placówce umożliwiono korzystanie z oprogramowania znajdującego się na serwerze WSliZ poprzez przeglądarkę internetową⁵ dla potrzeb prowadzonej działalności edukacyjnej.

Zgodnie z umową, WSliZ zobowiązał się m.in. do:

- administrowania danymi osobowymi oraz ich przetwarzania w zakresie niezbędnym do prawidłowego wykorzystania oprogramowania na potrzeby Szkoły, z zachowaniem zasad określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych⁶,
- bezpłatnego przeszkolenia administratorów szkolnej sieci komputerowej w zakresie obsługi oprogramowania, a także aktualizowania oprogramowania i utrzymania go w stanie umożliwiającym prawidłowe funkcjonowanie.

(dowód akta kontroli str. 118-120)

W wyniku oględzin ustalono, że oprócz tradycyjnych dzienników lekcyjnych prowadzonych w formie papierowej, w Szkole prowadzono również dziennik elektroniczny, obejmujący następujące moduły:

- „słownik przedmiotów” (wprowadzone przedmioty widoczne są w kolejnych modułach, jako pozycje w listach wyboru),
- „lista nauczycieli”, z podaniem danych, takich jak: imię i nazwisko, tytuł naukowy, adres e-mail, nr telefonu, status (wprowadzone dane również widoczne są w kolejnych modułach),
- „lista klas”, pogrupowanych rocznikami, z przypisanym wychowawcą, a także zdefiniowaną liczbą uczniów oraz możliwością przypisania im dwóch rodziców; dla każdej klasy; zdefiniowana została także lista przedmiotów, a do każdego przedmiotu przypisany nauczyciel; dla każdego przedmiotu zdefiniowano listę tematów lekcji wraz z datami realizacji,
- „wiadomości”, umożliwiający odbieranie i wysyłanie informacji do innych użytkowników systemu, w tym grupowe rozsyłanie ocen i list obecności,
- „raporty i wydruki”, umożliwiający przygotowanie gotowych do wydruku zestawień (np. średnie ocen dla klas, wykaz ocen dla ucznia wraz ze średnią),
- „zgłaszanie uwag i usterek programu”, zapewniający każdemu użytkownikowi możliwość zgłaszania uwag do administratora systemu.

Użytkownicy systemu podzieleni zostali na następujące grupy:

- administrator Szkoły (Dyrektor placówki), posiadający pełną kontrolę nad danymi wprowadzonymi do programu,
- nauczyciele posiadający możliwość wpisywania ocen i tematów lekcji, wypełniania list obecności i obsługi wiadomości; nauczycielom pełniącym rolę wychowawcy klasy przypisano dodatkowo uprawnienia m.in. do: pełnej kontroli nad listami uczniów i rodziców w swoich klasach, definiowania listy przedmiotów nauczanych oraz wykonywania stosownych raportów i wydruków w ich klasach,

⁵ www.e-szkola.edu.pl.

⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 922.

- rodzice, którym umożliwiono dostęp do danych dotyczących ich dzieci w zakresie ocen, obecności i tematów lekcji, a także wysyłanie wiadomości do nauczycieli oraz zgłaszanie uwag co do funkcjonowania programu,
- uczniowie posiadający dostęp do własnych danych w zakresie ocen, list obecności i tematów lekcji, a także możliwość wysyłania wiadomości.

Każdemu użytkownikowi przypisano odrębne konto w systemie dziennika elektronicznego, chronione za pomocą hasła. Dostęp do danych w dzienniku był bezpłatny dla wszystkich użytkowników.

Powyższe wyniki oględzin były tożsame z „Zasadami korzystania z dziennika elektronicznego w Szkole Podstawowej w Teklinowie”.

Stwierdzono także, iż w umowie o nieodpłatnym użyczeniu licencji zawarto prawo WSIIZ do umieszczania banerów reklamowych.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że zaakceptowano ww. zapisy w umowie, ponieważ placówka ma w ten sposób zapewnioną możliwość bezpłatnego korzystania z oprogramowania. Z uzyskanej od WSIIZ informacji wynika natomiast, że nie ma technicznej możliwości usunięcia banneru reklamowego wyłącznie dla Szkoły. Baner reklamowy pojawia się tylko na stronie przeznaczonej do logowania do dziennika elektronicznego, po czym – po zalogowaniu – widnieje jedynie logo WSIIZ.

(dowód akta kontroli str. 101-114, 118-120,)

Dziennik w wersji elektronicznej stosowano do celów dokumentowania zarówno zajęć lekcyjnych, jak i pozalekcyjnych. Ze względu na dostęp nauczycieli do 7 laptopów, zapewniono im warunki do bieżącego korzystania z e-dziennika podczas zajęć.

Sposób wprowadzania danych do e-dziennika opisany został w „Zasadach korzystania z dziennika elektronicznego”, a za wykonywanie tych czynności odpowiada wychowawca klasy.

Dostęp do e-dziennika zabezpieczono poprzez konto osobiste, chronione hasłem. System generuje statystyki logowań, co umożliwia ujawnienie prób nielegalnego logowania, o których należy natychmiast powiadomić Dyrektora (administratora) Szkoły.

W umowie nie zastrzeżono żadnych opłat z tytułu dostępu rodziców do e-dziennika, a więc zapewniona jest w pełni nieodpłatna dostępność rodziców do serwisu.

(dowód akta kontroli str. 104-114, 118-120)

Analiza danych w zakresie korzystania przez rodziców z e-dziennika wykazała, że w roku szkolnym 2016/2017 dostęp do dziennika zgłosiło 66 rodziców, z czego ok. 60% przynajmniej raz logowało się do systemu (łącznie 958 logowań na stronę). Najczęściej z e-dziennika korzystał jeden z rodziców. Dostęp do dziennika elektronicznego jest dobrowolny. Jeżeli ktoś nie korzysta z tej formy kontaktu ze szkołą, informacje o dziecku otrzymuje od wychowawcy podczas zebrań i konsultacji. Brak było danych (od operatora) dotyczących logowań w roku szkolnym 2015/2016, ale wg Dyrektora Szkoły, liczba logowań (ok. 70% uprawnionych) była porównywalna do br.

(dowód akta kontroli str. 124)

Szkoła posiadała własną stronę internetową, na której udostępniono bieżące i zgodne ze stanem faktycznym informacje nt.: danych kontaktowych (e-mail, telefon, adres), imienia i nazwiska dyrektora, statutu, Samorządu Uczniowskiego, Rady Rodziców, kalendarza roku szkolnego, zestawu podręczników lub materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych obowiązujących w poszczególnych oddziałach szkolnych, realizowanych projektach edukacyjnych, zebraniach i konsultacjach z rodzicami, szkolnej bibliotece i lekturach szkolnych, a także zasad korzystania z dziennika elektronicznego.

(dowód: akta kontroli str. 115-117)

W Szkole umożliwiono udział uczniów we współredagowaniu strony internetowej poprzez zamieszczanie na stronie redagowanych przez nich artykułów (w gazecie szkolnej) oraz funkcjonowanie kółka dziennikarskiego (wiadomości i nauka).

(dowód: akta kontroli str.115-117)

Zapewniono także możliwość elektronicznej komunikacji z uczniami i rodzicami poprzez:

- e-dziennik (prowadzenie modułu „Wiadomości”),
- stronę internetową (adres mailowy i udostępnienie nr telefonów na stronie).

(dowód: akta kontroli str. 115-117)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zauważa, że zaakceptowanie w umowie użyczenia oprogramowania „e-szkola wirtualny dziennik” klauzuli dotyczącej prawa zamieszczania w serwisie dziennika banerów i informacji reklamujących WSLiZ w Rzeszowie, w sytuacji gdy informacja ta jest kierowana do wszystkich użytkowników, w tym uczniów i rodziców, jest sprzeczne z zakazem przesyłania niezamówionej informacji handlowej do oznaczonego odbiorcy będącego osobą fizyczną za pomocą środków komunikacji elektronicznej, wynikającym z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną⁷. Ponadto należy zauważyć, że przewidziana w umowie z WSLiZ możliwość jej rozwiązania bez wypowiedzenia (o ile naruszone zostaną prawa autorskie posiadane przez WSLiZ), może spowodować sytuację, która uniemożliwi przeniesienie danych z e-dziennika na inny nośnik – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 23 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁸.

Ocena cząstkowa

W Szkole wprowadzono dziennik elektroniczny, zapewniając nauczycielom odpowiednie narzędzia dostępne do jego prowadzenia, a rodzicom bieżący nieodpłatny dostęp do informacji w zakresie dotyczącym ich dzieci. Umowa zawarta w zakresie prowadzenia e-dziennika z WSLiZ nie zabezpieczała jednak wszystkich istotnych interesów placówki.

Strona internetowa Szkoły zawierała bieżące i aktualne informacje o działalności placówki i organizacji nauczania.

Jako dobrą praktykę Izba wskazuje, że w umowie na dostarczanie usług z zakresu TIK przedstawiciele Szkoły zastrzegli sobie prawo do bezpłatnego przeszkolenia administratorów szkolnej sieci komputerowej w zakresie obsługi oprogramowania, a także aktualizowania oprogramowania i utrzymania go w stanie umożliwiającym prawidłowe funkcjonowanie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, odstępuje od sformułowania wniosków, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹.

⁷ Dz. U. z 2016 r. poz. 1030.

⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 1170 ze zm.

⁹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Łódź, dnia 13 grudnia 2016 r.

Kontroler
Dariusz Nowak
doradca ekonomiczny

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis

